

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו
בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 11337-06-10

29.4.12

בפני: כב' השופט שנלר, אב"ד

כב' השופט ד"ר נרדי

כב' השופטת לבהר-שרון

המעורר:

ע"י ב"כ עוה"ד בר-און ועו"ד כהן

נגד

המשיבה:

ע"י ב"כ עוה"ד מיכל אופיר

פסק - דין

- 1
- 2 **השופט ישעיהו שנלר – אב"ד**
- 3 1. לפנינו ערעור על פסק דינו של בית משפט לענייני משפחה במחוז תל אביב (כב' השופטת טובה סיון, ס.ג.) מתאריך 19.4.2010 (תמ"ש 53453-02) אשר דחה את תביעת
- 4 המערער לביטול הסכם גירושין שכרת עם המשיבה.
- 5
- 6
- 7 **הרקע העובדתי ופסק הדין:**
- 8 2. הצדדים חתמו על הסכם גירושין (להלן: **הסכם גירושין** או **ההסכם**) שאושר וניתן לו
- 9 ותוקף של פס"ד בתאריך 20.5.2003, בבית המשפט לענייני משפחה (כב' השופטת סיון).
- 10 הסכם הגירושין נערך באמצעות עורכי הדין של הצדדים, והסדיר את ענייני הגירושין השונים
- 11 ובכלל זה משמורת ילדיהם, הסדרי ראייתם ומוזנותיהם, וכן את הקשור להיבטים
- 12 הרכשיים, הכוללים דירת מגורים, כספים, זכויות וחשבונות בנקים, חובות של בני הזוג
- 13 וחקשור למקור פרנסתם דאו של בני הזוג- חנות ירקות (להלן: **החנות**).
- 14 בסמוך לכריתת ההסכם ובעקבותיו הצדדים התגרשו.
- 15

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו
בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 11337-06-10 תשס"ב

29.4.12

3. בתאריך 11.6.2007 הגיש המערער את תביעתו ובה עתר כי ביהמ"ש יקבע כי הסכם הגירושין בטל בשל עושק והטעיה, ולחילופין לבטלו בשל חפרה יסודית של המשיבה. המערער טען בפני בית המשפט כי לא הבין את מהותו הכוללת של ההסכם, כיוון שהיה בעת החתימה מכור לסמים וכי אינו יודע קרוא וכתוב והמשיבה ניצלה את מצוקתו. המערער טען כי עובדות אלה לא היו ידועות לבית המשפט במסגרת הליך אישור הסכם הגירושין, ויש לבטל את ההסדרים הממוניים בהסכם הגירושין בשל פגמים ברצון המערער.
- עוד טען המערער כי לא ידע על מהות ויתוריו במסגרת ההסכם, כיוון שעורך הדין שייצג אותו בהליך אישור הסכם הגירושין ובמשא ומתן לקראת חתימתו, הטעה אותו לחשוב כי ההסכם מסדיר את הגירושין בלבד וכי בכל הקשור לנושאים הרכשיים, אלו יוסדרו לאחר הגירושין. כל זאת, מחמת הסיבה כי "... התובע ובא כוחו לא הסתדרו ביניהם ואותו עו"ד רצה להיפטר מהתובע בכל מחיר...".
- עוד טען, כי לצדדים היו 2 דירות נוספות במודיעין, שמקורן בהכנסותיו הוא, ואשר נרשמו ע"ש המשיבה לצרכי נוחיות וכן טען לזכויות ממוניות נוספות.
- בנוסף טען להפרת ההסכם ע"י המשיבה במונעה את מכירת דירת המגורים.
4. המשיבה בכתב הגנתה הכחישה את טענות המערער וטענה כי החתימה על הסכם הגירושין מצידו של המערער נעשתה ברצון ובהסכמה חופשית, תוך שהבין היטב את תוכן ההסכם. בית המשפט שאישר את ההסכם, הקריא לצדדים את ההסכם ווידא שהיא והמערער הבינו את תוכנו. לטענתה, המערער לקח חלק פעיל במהלך המשא ומתן וגם ביקש לערוך שינויים בהסכם שנעשו בכתב יד, וכי על כן לא נפל כל פגם בהסכם המצדיק את ביטולו.
- לטענתה, דווקא היא קופחה במסגרת ההסדרים הממוניים, כך ביחס לזכויותיה בכל הקשור לחנות, וכי ביחס לדירות הנטענות, מדובר ברכושה היא לפני הנישואין או בכספי ירושה.
- לעין מכירת דירת המגורים, הרי הדירה לא נמכרה שלא מחמתה.
5. בית משפט קבע כי למעשה עולה טענה אחת יסודית שאותה יש לבחון בהקשר לביטול הסכם הגירושין, היא טענת העושק, לפיה המשיבה ניצלה את מצבו של המערער, בהיותו מכור לסמים, אינו יודע קרוא וכתוב, ועל אף שהיה מיוצג על ידי עורך דין, ניצלה את מצוקתו. בית המשפט ציין כי חרף אישורו של ההסכם אין בכך כדי למנוע מבעל דין להעלות טענות הקשורות לפגם בכריתתו ולעתור לביטולו.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו
בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 11337-06-10

29.4.12

1 אולם, בית המשפט קבע כי המערער לא הניח כל תשתית ראיתית לנטען כי היה מכור
2 לסמים במועד האישור, וכי בגין כך נפגם רצונו, וכי חתם על ההסכם בנסיבות המקימות את
3 עילת העושה. בהקשר לכך נקבע כי האישור הרפואי שצירף המערער לא היווה ראיה למצבו
4 במועד אישורו של ההסכם, ואין בו ראיה לטענת העושה שהועלתה על ידו.
5 כמו כן נקבע כי המערער היה מיוצג לאורך כל ההליך, לרבות במעמד אישור ההסכם, וכי
6 המערער הביע עמדה ברורה, במהלך אישור ההסכם בפני בית המשפט, כי הוא יודע על מה
7 חתם, וכי התנימה נעשתה מתוך רצון חופשי ומתוך הסכמה.
8 בית המשפט גם התייחס לחלוקת הרכוש בין הצדדים, לפיה נקבע ביחס לדירת המגורים כי
9 המערער יקבל 55% מתמורת מכירתה והמשיבה 45% בלבד, כאשר דירת המגורים נרכשה
10 במהלך נישואי הצדדים. בנוסף, המשיבה ויתרה במסגרת ההסכם, על זכויותיה בחנות
11 שנותרה למערער. עוד התייחס בית המשפט לקושי בביטול הסכם גירושין בשל העדר
12 האפשרות ל"השבה הדדית", לאחר שבוצעו הגירושין.
13 משכך נדחתה התביעה, תוך חיובו של המערער בהוצאות ושכ"ט עו"ד.
14

תמצית טענות הצדדים בערעור

15
16 6. המערער טען כי תנאי הסכם הגירושין מקפחים אותו במידה בלתי סבירה ובאופן
17 קיצוני וחורגים מהמקובל. כן טען כי הוטעה, לא הבין כלל את ההסכם וחתם על ההסכם
18 שהרע את מצבו תוך ניצול חולשתו הקוגניטיבית, אי ידיעתו קרוא וכתוב והיותו מכור
19 לסמים. המערער טען כי עובדות אלו לא היו בפני בית המשפט שעה שאושר ההסכם ולו היה
20 יודע בית המשפט את המצב לאשורו, היה מוודא אם אכן המערער מבין את ההסכם ואת
21 משמעויותיו. יתר על כן, אם בית המשפט היה נותן דעתו אודות מצבו דאז, היה נוכח לדעת
22 כי המערער לא הבין כי ההסכם הוא הסכם לחלוקת רכוש, וכי הוטעה לחשוב כי מדובר
23 בהסכם להסדרת הגירושין.
24 המערער טען כי תנאי החוזה גרועים מהמקובל וכי הושמטו מהחוזה נושאים רכשיים
25 שונים, ובהם הדירות הנוספות, כספים והכנסות שונות שלגביהם טען המערער שהמשיבה
26 נטלה, תוך ניצול מצבו, הלוואה ששילם המערער, חשבונות בנק וכן טען לאי סבירות באשר
27 לחלוקת תמורת רכב.
28 עוד טען המערער כי בית המשפט לא דן בטענות לביטול מחמת טעות והטעייה שטען לחן, וכן
29 לא דן בהפרות יסודיות של הסכם הגירושין ע"י המשיבה.
30 כך גם טעה בית משפט קמא כאשר קבע שלא התקיימה עילת העושה, וכי המקרה דגן הוא
31 לא המקרה בו יש להתערב בהסכמות הצדדים, מכוח עקרונות המוסר והצדק החברתי.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו
בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 11337-06-10

29.4.12

1
2 לטענת המערער, טעותו של בית המשפט נבעה מכך שהוא נחזה לחיות מיוצג על ידי עורך דין
3 שמשורת את האינטרסים שלו, כאשר בפועל לא כך היה הדבר, אלא נזוהי אחת מטענותיו
4 המרכזיות לדבריו, הוא - המערער, תתם על ההסכם בגלל הטעיה בוטה ויצוג לקוי באופן
5 חמור על ידי בא כחו דאז, בחושבו כי הסכם הגירושין אינו נוגע בנושאים הרכשיים, כל זאת
6 לאור טענתו כי עורך דינו דאז, קיים קשר רומנטי עם המשיבה ועל כן פעל כפי שפעל.
7 בנוסף טען המערער כי במקרה זה אין קושי בהשבת המצב לקדמותו, כיוון שחפץ הממוני של
8 ההסכם טרם בוצע, כאשר המשיבה עדיין מתגוררת בדירת המגורים, דבר העולה אף כדי
9 הפרה יסודית של ההסכם.
10
11 7. המשיבה טענה כי המערער לא עמד בנטל ההוכחה הדרוש להוכחת תביעתו לביטול
12 הסכם הגירושין וכי ההסכם נחתם בהסכמה הדדית, הבנה מלאה ובשפיות. לטענת המשיבה,
13 המערער מנסה לעשות "מקצה שיפורים" לטענותיו שהעלה בפני בית משפט קמא ואין להתיר
14 זאת.
15 המשיבה טענה כי המסמכים שצירף וכן דברי העדים מטעמו, מוכיחים כי המערער היה כשיר
16 וצלול בעת חתימת ההסכם. כך למשל מכתב הפסיכיאטר עליו נסמך, קבע כי המשבר הנפשי
17 נגרם עקב גירושיו הצדדים ולאחר הגירושין. כך גם כי ההסכם נחתם במשרד עורך דינו של
18 המערער, כאשר המערער היה שותף מלא לשלבי המשא ומתן ולחסימות המשותפות של
19 הצדדים. ההסכם הוקרא למערער והוסבר בנוכחות הצדדים וכן הוקרא על ידי בית המשפט
20 שלפניו הצהיר המערער כי הוא חפץ בהסכם, מבין אותו ועושה הכל בהסכמתו המלאה. על כן
21 טענה המשיבה כי המערער כשל בהוכחת טענותיו לפגם ברצון בעת כריתת הסכם הגירושין.
22 עוד טענה המשיבה כי יש למערער ידיעה בסיסית בקריאה ובכתיבה, וכי הוא מנהל עסק עם
23 עובדים.
24 בנוסף, כי ויתרה ויתורים רבים במסגרת הסכם הגירושין (וכמיוותיה בדירה, ויתור על מקור
25 פרנסתם המשותף - חנות הירקות) וכי המערער לא עומד בתשלומי המזונות לילדיהם וגם
26 מנע את מכירת הדירה. לטענתה, כל הנכסים המשותפים ברי החלוקה, נכללו בהסכם, וכי
27 הנכסים עליהם מלין המערער הינם נכסים שלה מלפני הנישואין או נפלו לה בירושה, ועל כן
28 לא נכללו במסגרת הסכם הגירושין. לטענתה, ההסכם מאוזן, סביר ואם הוא מקפח הרי
29 מקפח הוא אותה ולא את המערער, ומשלא הוכיח המערער את עילותיו לביטול ההסכם,
30 יש לדחות את ערעורו.
31
32

4 מתוך 16

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו
בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 11337-06-10

29.4.12

המסגרת הנורמטיבית

- 1 **ביטול הסכם גירושין (וממון) שקיבל תוקף של פסק דין בשל פגם ברצון**
- 2
- 3 8. לפנינו הסכם גירושין שאושר על ידי בית המשפט ועתה טוען אחד הצדדים לפגם
- 4 בכריתתו בהתבסס על עילות פרק ב' לחוק החוזים (חלק כללי) תשל"ג-1973 (להלן: חוק
- 5 החוזים) שעוסקות ב"פגם ברצון".
- 6 הסכם גירושין בין בעלי דין שקיבל תוקף של פסק דין כולל שני רכיבים. האחד החלק
- 7 ההסכמי, החוזה בין הצדדים; והאחר השיפוטי, אשר נותן להסכם תוקף של פסק דין (זאת
- 8 להבדיל מהסכם גירושין שרק אושר על ידי בית המשפט). הלכה היא שהמבקש לבטל הסכם
- 9 גירושין שאושר ושניתן לו תוקף של פסק דין בשל פגם ברצון, נידרש לעמוד בנטל ראיה גבוה,
- 10 זאת בשל אופיו הסופי וההסכמי של הסכם הגירושין בין הצדדים שקיבל תוקף של פסק דין,
- 11 הצורך בהגנה על הציפיות הסבירות של בני הזוג, והקושי להשיב את המצב לקדמותו (ראו א'
- 12 גריידי הסכם ממון וגירושין, אישור וביטול (תשס"ט-2009) עמ' 139-142 (וההפניות שם)
- 13 (להלן: גריידי, הסכם ממון)).
- 14
- 15 9. בהתאם לחלכה, לא בנקל ותתקבלנה טענות שעניינן "פגם ברצון" כנגד פסק הדין
- 16 המעניק תוקף של פסק דין להסכם גירושין, לאחר שבית המשפט התרשם ש"שני הצדדים
- 17 הבינו בדיוק במה המדובר" (כבי' השופט בך בע"א 4/80 מונק נ' מונק, פ"ד לו(3) 421, 428),
- 18 ושוכנע כי הסכם הגירושין נעשה מתוך רצון חופשי, תוך שכל צד מבין את ההשלכות של
- 19 אישור הסכם הממון (ראו כבי' השופטת ארבל בבג"ץ 7947/06 קהלני נ' בית הדין הרבני
- 20 הגדול (לא פורסם, 24.12.2006) פסקה 4). וככלל, הפסיקה רואה בהסכם גירושין אשר כורך
- 21 סוגיות ממוניות במקרה דין, כהסכם שאינו ניתן להפרדה לחלקים, שכן הסכם זה כולל
- 22 התחייבויות שלובות זו בזו (ע"א 105/83 מנשה נ' מנשה, פ"ד לח(4) 635, 639-640).
- 23
- 24 10. יובהר כי הסכם גירושין אשר מסדיר את מכלול היחסים בין בני זוג אינו זומה
- 25 לעסקת מכר שבה חוברו מספר חוזים יחד במסגרת אחת (בכפוף לכוונת הצדדים אם אכן
- 26 ראו בחוזה כוזה הניתן להפרדה (ראו ד' פרידמן ונ' כהן חוזים (כרך ב') עמ' 1117-1119)).
- 27 וחדברים מקבלים משנה תוקף כאשר מדובר בהסכם גירושין הכורך וקושר עניינים שונים,
- 28 אשר ההסכמות לגביהן חן תוצאה של פשרה, תוך הסתכלות הצדדים על ההסכם כמכלול,
- 29 מבלי שכל נושא בהסכם הגירושין מוגדר כחוזה נפרד שניתן להפרידו (ראו למשל בדברי כבי'
- 30 השופטת שטופמן בע"מ (ת"א) 1191/02 ח' א' נ' ח' מ' (לא פורסם, 25.12.2003).
- 31 כך אין לנתק בין ההסכמות בענייני הילדים ומזונותיהם לנושאים הרכשיים.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו
בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 10-06-11337, תשס"ב

29.4.12

- 1
- 2 11. אולם, הגם שבית המשפט אישר את הסכם הממון בין הצדדים ואף נתן לו תוקף של
- 3 פסייד, אין ההסכם חסיך באופן מוחלט מפני ביטולו, ואין בכך כדי למנוע מאחד המתקשרים
- 4 בהסכם לטעון לפגם בכריתתו בהתאם לעילות המנויות בחוק החוזים, אם נפל פגם מהותי
- 5 בעת כריתתו [וראו בע"מ (ת"א) 1277/07 פלונית נ' פלוני (לא פורסם, 18.8.2009) עמוד 20]
- 6
- 7 **עילת העושה**
- 8 12. הרצינונל המונח בבסיסה של עילת העושה, לאפשר התערבות שיפוטית, גם כאשר
- 9 הצדדים מוחזקים כמי שידעו על הנסיבות הקשורות לכריתת החוזה ביניהם [דברי כב'
- 10 השופט רובינשטיין בע"מ 8622/06 פלוני נ' עזבון המנוחה פלונית ז"ל (לא פורסם, 3.3.2009)]
- 11 פסקה לב]. על הטוען לעושה להוכיח את התקיימות היסודות בדבר מצבו הקוגניטיבי הירוד ;
- 12 קשר סיבתי בין התנהגות העושה להתקשרותו של העושה בהסכם וניצולו של העושה, והיותו
- 13 של ההסכם בלתי סביר וחורג מן המקובל. בהקשר לכך נקבע כי מוטל על הטוען להתקיימות
- 14 תנאים אלה נטל משמעותי.
- 15
- 16 13. ודוק: הוכחת היות תנאי החוזה גרועים מן המקובל, אינה נדרשת כפונקציה
- 17 ראייתית בלבד, אלא כנסיבה נדרשת לצד דרישת הפגם ברצון, ורכיבי העילה שלובים זה בזה
- 18 עד כדי "תלות הדדית המתבטאת בכך שככל שמתקיים אחד היסודות באופן מובהק יותר כן
- 19 תטה הכף לכיוון המסקנה שמתקיימים היסודות האחרים" [דברי כב' השופט ברלינר
- 20 בע"מ 2041/05 מחקשווילי נ' מיכקשווילי (לא פורסם, 19.11.2007) פסקה 12]. בתי המשפט
- 21 בחנו ביתר שאת את היסוד של הפגם ברצון בעילת העושה, במקרים בהם לא נראו תנאי
- 22 ההסכם בין הצדדים כבלתי סבירים בצורה בולטת, במיוחד במקרים בהם תנאי ההסכם
- 23 הינם תוצאה אפשרית של פשרות וויתורים הדדיים בין בני זוג החפצים לסיים את
- 24 נישואיהם, שתנאיו נראים אומנם על פניהם כגרועים מבחינה אובייקטיבית, אך אלה
- 25 מושפעים משאר ההסכמות והוויתורים בין הצדדים, וכן מהרצון להחיש את הגירושין [ראו
- 26 דברי כב' השופט טאור בבג"ץ 2609/05 פלונית נ' בית הדין הרבני הגדול לערעורים (לא
- 27 פורסם, 31.5.2011) פסקה 13 וההפניות שם].
- 28
- 29 14. רכיב נוסף הנדרש לשם הוכחת עילת העושה, הוכחת מצבו הירוד של העושה עליו
- 30 ניתן ללמוד באמצעות חוות דעת או תעודה רפואית שערוכה כדין, כאמור בתקנות סדר הדין
- 31 האזרחי תשמ"ד-1984 (תקנה 127 או תקנה 258(ב)). כאשר כבר נקבע כי דרישה זו יש

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו
בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 11337-06-10

29.4.12

1 למלא בדווקנות ויש להצביע ספציפית על מצב העשוק בעת כריתת החסכם, ככזה שלא היה
2 כשיר להתקשר בהסכם הגירושין בעת שזה נכרת ואושר, אם בשל מצוקה נפשית או
3 קוגניטיבית (למשל: אי ידיעת קרוא וכתוב).
4

5 15. לעניין הוכחת "ניצול" מצוקת הזולת על ידי הצד שכנגד, יש לבחון אם הצד שכנגד
6 לא רק שידע על הפגם אצל הצד הטוען לעושה, אלא הפיק מהמצוקה טובת הנאה לעצמו
7 שמתבטאת בכריתת חוזה שתנאיו משופרים מאוד עבורו, ואינם מקובלים על פי מבחן
8 אובייקטיבי. בחקשר לכך נקבע כי אין לחשוות בין הסכמי גירושין "מקובלים" אלא שלכל
9 הסכם יש שיקולים המיוחדים לו [למשל נאמר "... וכי ניתן לומר שיש מקובל בהסכמי
10 גירושין? כל הסכם ונתוניו, כל הסכם ושיקוליו" – ראו בספרו של גריידי, הסכם ממון
11 בעמודים 255-256]. ראו גם ש' ליפשיץ "הסדרת החוזה חוגי במשפט הישראלי: מתווה
12 ראשוני" שנתון הקריה האקדמית (כרך ד') 271, 299-300.
13

עילת הטעות וההטעיה

14 16. על הטוען לטעות חלה חובה להוכיח בראש ובראשונה כי הצד שכנגד ידע או היה עליו
15 לדעת על הטעות (סעיף 14א) לחוק החוזים). ואם עסקינן בהטעיה הרי שהצד הטוען לה
16 נדרש להצביע על הטעות הנטענת על ידו ולהוכיח את רכיב ההטעיה, דהיינו, שיש להוכיח כי
17 הצד שכנגד הציג מצג שווא מטעה בפני הטוען להטעיה (סעיף 15 לחוק החוזים), וכן את
18 מרכיב הקשר הסיבתי שבין ההטעיה לבין ההתקשרות בהסכם (ע"א 1581/92 ולנטיין נ'
19 ולנטיין, פ"ד מ"ט(3) 441, עמודים 450-452) נוראו גם גריידי, הסכמי ממון עמודים 221-222,
20 233-234].
21
22

מן הכלל אל הפרט

23 17. מסקנותיו של בית המשפט קמא נסמכו על ממצאים עובדתיים והלכה ידועה היא, כי
24 בית משפט של ערעור יתערב רק במקרים חריגים בקביעות עובדתיות של הערכאה הדיונית,
25 אשר בפניה מוצגות כל העובדות, הראיות והעדויות, ואשר תפקידה הוא לשקול את הראיות
26 שבפניה ואת מהימנותן. כזכור, בבסיס הלכה זו עומד היתרון הברור המצוי בידי הערכאה
27 הדיונית על-פני ערכאת הערעור בקביעת העובדות: בפניה הביאו בעלי הדין את ראיותיהם,
28 בפניה נשמעו העדויות ובפניה התנהל הליך ההוכחות נראו דברי כב' השופטת ארבל בע"א
29 1242/04 ש. גמליאל חברה לבנין ופיתוח בע"מ נ' ש. ארצי חברה להשקעות בע"מ (לא
30 מורסס, 11.9.2006) פסקה 16]. בחקשר זה נקבע כי תפקידה של ערכאת הערעור הוא להעביר
31

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו
בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 11337-06-10

29.4.12

1 תחת שבת ביקורתה את פסק הדין של הערכאה הדיונית, בגדרה נבחנות שאלות כגון האם
2 הממצאים שנקבעו בפסק דינה של הערכאה הדיונית מעוגנים בחומר ראיות אמין, האם
3 המסקנות שהוסקו עומדות במבחן ההוכחות, ההיגיון ומכלול הנסיבות, והאם התוצאה
4 מתחייבת מבחינת הוראות הדין החלות על העניין [ראו דברי כב' השופט דנציגר בע"א
5 8836/07 בלמורל השקעות בע"מ נ' כהן (לא פורסם, 23.2.2010) פסקה 20].
6 סבורני כי לא נפל פגם המצדיק את התערבותנו בקביעותיו ומסקנותיו של בית משפט קמא.

עילת העושה

- 7
8
9 18. לעניין המצוקה הנפשית הנטענת, לא עלה בידי המערער להוכיח כי לא ידע על מה
10 חתם וכי לא חתם מרצון חופשי ומתוך הסכמה. בהתאם לפרוטוקול הדיון בעת אישור הסכם
11 הגירושין, המערער ציין בבית המשפט כי "ידוע לי על מה חתמתי וחתמתי מתוך רצון חופשי
12 ומתוך הסכמה". לאחר מכן באותו מעמד הצהירו שני הצדדים "חתמנו על ההסכם ברצון
13 ובהסכמה מלאים ואנחנו מבינים את תוכנו של ההסכם את מהותו ואת התוצאות הנובעות
14 ממנו" ובית המשפט ציין "הוסברה לצדדים ע"י בית המשפט משמעותו של ההסכם"
15 (פרוטוקול הדיון מתאריך 20.5.2003, עמוד 1, שורה 9; שורות 15-16; שורה 19, בהתאמה
16 לסדר הציטוטים לעיל).
17 רק לאחר מכן אישר בית המשפט את ההסכם וגם נתן לו תוקף של פסק דין בקובעו "לאחר
18 שהוברר לי כי הצדדים חתמו על ההסכם מרצונם החופשי והם מבינים את תוכנו של
19 ההסכם, את מהותו ואת התוצאות הנובעות ממנו, אני מאשרת את ההסכם הנ"ל בתור
20 הסכם ממון..." (פרוטוקול הדיון מתאריך 20.5.2003, עמוד 2, שורות 2-4).
21
22 19. כשנחקר המערער בבית משפט קמא על האמור השיב כדלקמן (כעולה מהפרוטוקול):
23 "ש. אנחנו היינו פה בבימ"ש, ביהמ"ש הקריא לך את ההסכם.
24 ת. בסדר אבל אני לא רציתי, בכוח הוא החתיים אותי";
25 (פרוטוקול הדיון, מתאריך 7.12.2008, עמוד 12, שורות 17-18)
26 "ש. אתה אמרת שבימ"ש הקריא לך את ההסכם והסביר לך, נכון?
27 ת. כן, ביהמ"ש, אמר לי לחתום ולא לענות על השאלות."
28 אמר לי לחתום. בשביל מה הוא עו"ד שלי. הוא אחד המובילים בארץ;
29 (שם, עמוד 13, שורות 4-6)

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו
בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 11337-06-10

29.4.12

- 1 "ש. אז היינו בבימ"ש שהשופטת הקריאה לך את ההסכם, יש לנו פרוטוקול.
2 אתה הצהרת לפרוטוקול בביהמ"ש שידוע לך על מה חתמת וחתמת מרצון
3 חופשי.
4 ת. אני לא יודע אם חתמתי מתוך רצון.
5 ש. שאלת בית המשפט – אז למה אמרת שחתמת מתוך רצון חופשי?
6 ת. כי ~~המעיל עלי לחץ~~, וגם הייתי מסומם.
7 ש. שאלת בית המשפט – אבל בימ"ש שאל אותך, למה ענית לא נכון?
8 ת. היה לי עו"ד, הוא שכנע אותי.
9 ש. שאלת בימ"ש – בימ"ש מאשר את ההסכם, לפני שאושר ההסכם אני
10 מצווה לשאול על החתימה ועל ההסכמה.
11 ת. היו צעקות, ואני גם לא יודע על מה חתמתי בשביל לגמור ולא ידעתי שהוא
12 ימכור אותי..."
13 (שם, עמוד 14, שורות 6-16)
14
15 20. עולה ברורות כי ההסכם הוקרא והוסבר למערער על ידי בית המשפט כולל סעיף 13
16 בו הצדדים מצהירים "כי חתמו על הסכם זה ללא כל לחץ או כפייה, ישירים או עקיפים"
17 (סעיף 13.2) ו"כי פרקליטיהם הסבירו להם את מהותו של ההסכם, והמשמעויות
18 המשפטיות שלו וכי הבינו היטב את כל הוראות ההסכם והשלכותיו" (סעיף 13.3). וקשה
19 לקבל כי חרף העובדה שהמערער נשאל על ידי בית המשפט אם ידוע לו על מה חתם ואם
20 חתם מתוך רצון חופשי, השיב בחיוב רק כי עורך הדין שכנע אותו לעשות כן. על כן נסתרת
21 טענתו כי לא הבין על מה חתם מחמת אי ידיעתו קרוא וכתוב.
22
23 21. כמו כן, בדין קבע בית המשפט כי לא עלה בידי המערער להוכיח כי בעת חתימתו על
24 הסכם הגירושין היה במצב שניתן לראותו כעולה כדי "מצוקה" כנדרש בהוראות סעיף 18
25 לחוק החוזים – בעת החתימה על ההסכם. המכתבים שצירף המערער מטעם הפסיכיאטרים,
26 ד"ר וייסבורד (מתאריך 4.8.2004) וד"ר וינשטיין (מתאריך 24.4.2004), אינם יכולים לחוות
27 כל ראייה לגבי מצב המערער עת חתם על ההסכם בתאריך 20.5.2003, ובוודאי אינם מהווים
28 הוכחה כי המערער לא היה כשיר להתקשר בהסכם הגירושין בשעה שזה נכרת ואושר. החיפך
29 מסתבר. במכתבו של הפסיכיאטר ד"ר וייסבורד נכתב (מפי המערער) כי החל להשתמש
30 בסמים רק לאחר הגירושין ועזיבת הבית (וידגש: המכתב נכתב כ-15 חודשים לאחר
31 החתימה על הסכם הגירושין).

9 מתוך 16

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו
בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 11337-06-10

29.4.12

- 1 לעניין זה ניתן להתרשם כי הסכם הגירושין נחתם לאחר משא ומתן בין הצדדים שבו היה
2 מעורב המערער כך גם מתיקון ההסכם בשינויים שנערכו והתיקונים בכתב יד שנערכו על גבי
3 ההסכם. לעניין זה ציינה המשיבה בעדותה, במסגרת חקירתה הנגדית (עדות שלא הופרכה
4 על ידי המערער), כי:
5 "ש. התיקון שמופיע בסעיף 5.1 להסכם, מי ביקש אותו ומי כתב אותו?
6 ת. כשבימ"ש אמר לנו לצאת החוצה וננסה להגיע להסדר, אז עו"ד ביניהם ...
7 ש. מי ביקש את התיקון?
8 ת. א.
9 ...
10 ש. ... זה מה שכתוב פה בכתב יד. מי ביקש את זה?
11 ...
12 ת. א. ביקש את זה ועו"ד דיברו ביניהם.
13 ש. שאלת בימ"ש - התוספת הוספה לפני שאישרתי את ההסכם או אחרי
14 ואיפה זה נכתב?
15 ת. התוספת הזו היתה פה בבימ"ש באולם. אני חושבת שזה היה פה. עזרת לנו
16 לנסח".
17 (פרוטוקול הדיון, מתאריך 12.3.2009, עמוד 40 שורה 26 - עמוד 41, שורה 16)
18
19 22. נסיבות אלה מחזקות את הרושם שלא די שהמערער לא הצליח להצביע על פגם
20 ברצון שהסיט אותו מ"שיקול דעתו הנכון", אלא שגם עולה כי לא הוכח כי תנאי ההסכם
21 אינם הוגנים או גרועים במיוחד, במיוחד על רקע היותם תוצאה של משא ומתן ארוך שנערך
22 במעורבות המערער ושכלל פשרות הדדיות בין בני הזוג. ודוק: גם אם היה צודק המערער
23 בטענתו כי תנאי ההסכם גרועים במידה בולטת, מה שאין כן במקרה דנן, עדיין עליו לבסס
24 את טענתו לפגם ברצון, ולקשר סיבתי בין התנהגות העושה ובין מצוקת העשוק, שלא הוכחו,
25 כאמור בפסק דינו של בית המשפט.
26 לכך יש להוסיף שאביו, והרב קוריאט שחובא כעד מטעמו של המערער נכחו במהלך המו"מ
27 והחתימה (פרוטוקול הדיון, מתאריך 7.12.2008, עמוד 13, שורות 7-9), וכמו כן העיד אחיו
28 בתחילת העדויות כי ליווה את המערער בכל הליך הגירושין (פרוטוקול הדיון, מתאריך
29 2.12.2008, עמוד 4, שורות 7-11). נסיבות אלו מחלישות במידה רבה את טענתו למצוקה בעת
30 החתימה על ההסכם ולהיותם של תנאי ההסכם גרועים במידה בלתי סבירה בעיניים
31 אובייקטיביות.

10 מתוך 16

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו
בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 11337-06-10

29.4.12

- 1
2 23. אם נבחן טענותיו בפני בימ"ש קמא נמצא למדים כי גם לשיטתו המערער ידע גם ידע
3 על מה חתם, אלא תולה הוא טענותיו באשר אמר לו עורך דינו דאז, טיעון אשר אינו קשור
4 כלל וכלל למשיבה ואו מי מטעמה. דווקא, בכתב התביעה כל שטען המערער כאילו עורך דינו
5 ביקש להיפטר ממנו, ומבלי שטען לקיום אותו קשר רומנטי בין עוה"ד למשיבה, טיעון
6 שהועלה רק לאחר מכן ואף הוא התפתח לקשר בין עוה"ד לאחותה של המשיבה.
7 בלשון אחרת, טיעונו בכל הקשור לעילת העושה נסמך על פעולות עורך דינו שהוא שהניעו
8 לחתום על ההסכם, ולא על פעולותיה של המשיבה.
9
10 24. הנה כי כן, דווקא מראיותיו הוא וכן מעדותו עולה כי לא הוכחה אותה מצוקה כפי
11 שלא הוכח כי בפניו עושה ועושה.
12 יתר על כן לאור תוכנו של הסכם הגירושין, אף לא ניתן לראות כי מדובר בקיפוחו של
13 המערער. לבסוף, נסתרה הטענה כאילו סבר שההסכם אינו דן בנושאי הרכוש ולא למותר
14 לחפנות לאשר צוין בפני ביה"ד הרבני וגם בהתייחס להסכם הגירושין, שאין למי מהצדדים
15 דרישות נוספות.
16
17 **עילות הטעות וההטעיה**
18 25. בדין קבע בית המשפט כי טענת הטעיה לא נטענה, שכן מעיון בכתב טענותיו של
19 המערער עולה שהמערער אומנם הזכיר את התיבה "הטעיה" בכתב התביעה, אך זנח אותה
20 בהמשך במסגרת סיכומיו בפני בית המשפט. כמו כן לא טען כלל בכתב תביעתו ובסיכומיו
21 בנוגע לקשר רומנטי לכאורה בין המשיבה ובין עורך הדין, שיחיה בו כדי לבסס טענת הטעיה
22 בדבר מהות הסכם הגירושין.
23 למעלה מהנצרך נציין כי המערער לא הציב תשתית עובדתית אשר היה בה לבסס עילות אלו.
24 כך, המערער לא הצביע על כך כי המשיבה ידעה על טעות כלשהי שנפלה אצל המערער
25 במהלך החתימה על ההסכם וכמו כן המערער לא הצביע בטענותיו כי המשיבה יצרה מצב
26 שזוהא ביחס להסכם הגירושין. כאמור, לא סביר לקבל את הטענה כי המערער טעה והוטעה
27 לסבור שהסכם הגירושין אינו נוגע לנושאים הרכשיים אלא רק להסדרת הגט, כאשר עולה
28 בבירור כי הסכם הגירושין מהווה חתימה אחת לעניין הזכויות (הסכם הגירושין הסדיר את
29 הזכויות בדירה המשותפת של בני הזוג, כאשר המערער קיבל 55% מהזכויות בדירה, ואת
30 חנות הירקות) והחובות בין המערער והמשיבה ולא ניתן לנתק אלה מאלה. בהקשר לכך עולה

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו
בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 11337-06-10

29.4.12

- 1 כי כבר בראש הסכם נכתב מפורשות כי רצון הצדדים הוא להתגרש זה מזה וההסכם מסדיר
2 את:
- 3 **"מכלול העניינים הכרוכים בנישואיהם, לרבות משמורת קטינים, הסדרי**
4 **ראייתם, המזונות והיחסים הרכשיים".**
- 5 בהמשך ההסכם מסדיר את נושאי האפוטרופסות, מזונות ילדים והסדרים רכשיים שונים
6 במידה מפורטת: בית מגורים, כספים, זכויות וחשבונות בנקים, חובות וחנות ירקות. בסוף
7 ההסכם מצוין כי הצדדים מצהירים:
- 8 **"כי כל ההסכמות בהסכם זה הינן מיקשה אחת ושלובות זו בזו" (סעיף 13.1).**
9
- 10 וכפי שהובח משמעות ותוצאות הסכם הגירושין הוסברו למערער על ידי בית המשפט עצמו,
11 ולא ניתן לקבל את הטענה כי הוטעה לחשוב שהסכם הגירושין אינו כולל היבטים רכשיים,
12 ובוודאי על רקע מכלול הנושאים הרכשיים הנרחבים שהוסדרו בו.
- 13
- 14 **תוצאות ביטול הסכם הגירושין**
- 15 26. לעניין הגירושין נקבע בהסכם כי **"הצדדים מצהירים על כוונתם להתגרש זה מזה**
16 **ולסדר ג"פ כדמו"י" וכן מסכימים כי ההוראות לעניין הגירושין "מהוות תנאי עיקרי ויסודי**
17 **להסכם" (פרק 2 להסכם), קביעות המציבות קושי בולט לבטל הסכם גירושין שיצא אל**
18 **הפועל, כאשר עיקרו של ההסכם ("תנאי יסודי" בו) הוא הסכמת הצדדים להתגרש. משכך**
19 **מעת שהצדדים התגרשו, את הנעשה אין להשיב ולא ניתן לקיים את עיקרון "ההשבה**
20 **החודית" לאחר ביטול הסכמים. מעת שהסכם הגירושין משקף פשרה בין בני הזוג, הרי**
21 **משעה שניתן הגט, מנוע המערער, אחרי שכבר קיבל את חפצו בניתוק קשר הנישואין, לבוא**
22 **ולנסות לקצץ בחיוביו שלו על פי אותו הסכם, שאם נאמר כן, אז מה הטעם בפשרה. וכדי**
23 **להבטיח את קיום ההתחייבויות על ידי הצדדים על בסיס פשרה חדדית, קבעו הצדדים**
24 **עצמם בהסכם סעיף העדר תביעות כדלקמן:**
- 25 **"בכפוף לאמור בהסכם זה ולביצועו, מצהירים הצדדים כי אין ולא תהיה למי מהם בעתיד**
26 **כל טענה ואו תביעה ... האחד כנגד מישנהו ..." (סעיף 11.1) וכן "עם סידור הגט וביצועו,**
27 **תוותר האישה על כל מזונותיה, כתובתה ותוספת כתובתה" (סעיף 11.2) ואף סוכם כי**
28 **יבטלו כלל החליכים המשפטיים בין הצדדים (סעיף 11.3). לא ניתן להמעיט מאלמנט**
29 **הפשרה בין הצדדים, וכאמור בתי משפט לא בנקל מתערבים בהסכמות הצדדים, במיוחד**
30 **כאשר יש בהם להחיש את הפירוד בין בני הזוג, דבר המתיישב עם דברי המערער בעדותו.**
31 **בהקשר זה נאמר על ידי המערער כך:**

עמ"ש 11337-06-10

1

2

3

4

5

6

1

10

1

2

2

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו
בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 11337-06-10 תשס"ב

29.4.12

1 הולם, ובחמש בסעיף 7 הוא מצהיר כי לאחר שנודעו לו כל העובדות האמורות, הגיש את
 2 התביעה לבית משפט קמא. משכך מדוע לא טען זאת בפני בית משפט קמא.
 3 אם לא די באמור, אין כל הסבר בתצהירו מדוע לא ניתן היה להשיג, לפחות חלק מאותן
 4 ראיות נטענות, עוד במהלך הדיון בבית משפט קמא.
 5 לא למותר להוסיף כי אחד מהמצהירים הנוספים העיד בפני ביח"ד כי נדע לו אודות הקשר
 6 הרומנטי עוד בשנת 2005, וכשפסח"ד נשוא הערעור ניתן בשנת 2010. ודוק, כתב התביעה דן,
 7 הוגש בשנת 2007.
 8 לכל האמור יש להוסיף כי ב"כ המערער ציין בפניו כי גם ללא הטענה אודות הקשר הרומנטי
 9 קיימת עילת ביטול, הואיל והעילות הינן כפי שפורטו ע"י המערער ואילו שאלת המניע שאלה
 10 נפרדת היא.
 11
 12

סיכומם של דברים

13 30. כארבע שנים לאחר כריתת הסכם גירושין וממון אשר קיבל תוקף של פסי"ד, הגיש
 14 המערער תביעה לביטול. אולם, בצדק קבע בית המשפט קמא כי המערער לא עמד בנטל
 15 המוגבר להוכחת עילת העושק.
 16 כך גם מצאנו כי לא הוכחו עילות נוספות בטעות והטעיה או הפרה יסודית של ההסכם ע"י
 17 המשיבה.
 18
 19 31. לכל האמור יש להוסיף כי נראה שמערערו ניסה המערער להסית את הדיון לטעון
 20 המתמקד ביחסים אלו או אחרים שנקמו לטענתו בין עורך דינו דאז למשיבה או בין עורך
 21 דינו לבין אחות המשיבה.
 22 מדובר בטענות חמורות, שהטוען אותן, חייב היה לפרטן בתביעתו ולעתור למתחייב מכך.
 23 אולם בכתב תביעתו, כך גם במסגרת החליף בפני בית משפט קמא, כל שבחר המערער,
 24 לטעון, אודות רצון עורך הדין "להיפטר" ממנו, זאת ותו-לא.
 25 כל זאת ללא קשר למשיבה.
 26 "שינוי חזית" זה אומר דרשני ומכל מקום ברור שאין אנו נדרשים לו.
 27 לא למותר להוסיף כי מערכת היחסים שבין צד להסכם לבין עורך דינו, נפרדת היא בין
 28 מערכת היחסים שבינו לבין הצד השני להסכם.
 29
 30
 31 32. לאור כל האמור דין הערעור להדחות.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו
בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 11337-06-10

29.4.12

המערער ישלם למשיבה 20,000 ש"ח שכ"ט עו"ד.

הפיקדון הכספי שהופקד יועבר למשיבה באמצעות באת כוחה, על חשבון האמור.

י' שנלר, שופט-אב"ד

השופט ד"ר ק' ורדי:

אני מסכים.

ד"ר ק' ורדי, שופט

השופטת ר' לבהר שרון:

אני מסכימה.

ר' לבהר שרון, שופטת

הוחלט בהתאם לפסק דינו של השופט שנלר.

המוכירות תמציא העתק מפסק הדין לב"כ הצדדים.

ניתן היום, ז' אייר תשע"ב, 29 אפריל 2012.

שופט ד"ר קובי
 שופטת יעניח

שופט ד"ר קובי

שופטת יעניח שנלר

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו
בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

29.4.12

עמ"ש 10-06-11337 ~~התביעה~~

1
2
3

רות לבהר-שרון, שופטת

ד"ר קובי ורדי, שופט

ישעיהו שנלר, שופט
אב"ד